

Lettorikko

Myrbräcka

Saxifraga hirculus

Luontodirektiivin laji (liitteet II ja IV)

BOR suojelutaso epäsuotuisa riittämätön, kehitys tuntematon

ALP suojelutaso suotuisa

Koodi: 1528

Rauhoitettu (LSA 471/2013)

Uhanalainen (LSA 471/2013)

Uhanalaisuusluokka (IUCN): vaarantunut (VU)

Luonnehdinta

Lettorikko on monivuotinen, 15–30 cm korkea ruoho. Haarattomassa varressa on paljon pieniä, suikeita lehtiä. Kasvin tyviosassa on lukuisia, kapeita lehtiä ja siitä haaroittuu lehdellisiä rönsyjä. Parin sentin kokoisia kukkia on yhdestä neljään, ja niiden terälehdet ovat vaaleankeltaiset ja punapilkkuiset. Lettorikko kukkii heinä–elokuussa. Loppukesästä kehittyvät kodat ovat kaksiliuskaiset.

Elinympäristö ja levinneisyys

Lettorikko kasvaa lähteiköissä ja niiden äärellä sekä letoilla. Se suosii ruosteenväristä, rauta- ja fosforipitoista lähdevettä. Se on pohjoinen laji, jonka nykyisen levinneisyyden eteläraja on Pohjois-Savossa.

Nykytila ja uhkatekijät

Lettorikko on menettänyt kasvupaikkojaan soiden raivauksessa pelloiksi ja metsäojituksissa ehkä enemmän kuin mikään muu rehevien soiden kasvi. Laji on hyvin herkkä vesitalouden muutoksille ja kärsii kasvupaikkojen kuivumisen aiheuttamasta muiden lajien kilpailusta. Metsäautoteiden rakentaminenkin on saattanut tuhota kasvin kasvupaikkoja. Lettorikko on hävinnyt Etelä-Pohjanmaalta, Hämeestä ja Pohjois-Karjalasta. Vaikka osa lajin kasvupaikoista on nykyään suojeltuja, ojitukset ja turpeenotto ovat edelleen uhkana. Lisäksi vedenotto, kaivokset ja vesirakentaminen uhkaavat joitakin kasvupaikkoja. Myös aiemmin tehtyjen ojitusten kuivattava vaikutus jatkuu edelleen muuttaen kasvupaikkoja lajille epäedullisiksi.

Hoitosuositukset

Lettorikon kasvupaikoista yli puolet on suojeltuja, mutta osalla niistäkin on ennallistamistarvetta. Osa kasvupaikoista on vesilain suojaamia (lähteet) tai metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä (lähteiden, purojen, norojen ja pienten lampien välittömät lähiympäristöt sekä letot). Nykyiset kasvupaikat jätetään riittävän laaja-alaisesti ojitusten ulkopuolelle ja jo ojitettujen kasvupaikkojen vesitalous tulee palauttaa ennalleen.

Kuva: Mia Vuomajoki

Lähteet

- Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T. & Uotila, P. (toim.). 1998. Retkeilykasvio. 4. uudistettu painos. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo, Helsinki. 656 s.
- Kulmala, P. 2005. Lettorikon tila Suomessa. Metsähallitus. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 148. 71 s.
- Mossberg, B. & Stenberg, L. 2005. Suuri Pohjolan kasvio. Suom. Vuokko, S. & Väre, H. Tammi, Helsinki. 928 s.
- Kekäläinen, M. 2012. Lettorikko – myrbräcka. Teoksessa: Ryt-täri, T., Kalliovirta, M. & Lampinen, R. (toim.). Suomen uhanalaiset kasvit. S. 303–305. Tammi, Helsinki.